

Dokumenti personāla ilgtspējas pasākumu izdevumu atzīšanai

Ph.D. Aļona Irmeja, Latvijas Republikas sertificēta grāmatvede, ārpakalpojuma grāmatvede

Uzņēmuma iekšējā kārtībā jābūt noteiktam, kādi pasākumi tiek uzskatīti par ilgtspējas pasākumiem. Kurš ir atbildīgs par šīs kārtības ievērošanu? Kādi dokumenti jā sagatavo, lai grāmatvedībā šos izdevumus varētu grāmatot kā personāla ilgtspējas pasākuma izdevumus? Kurš ir atbildīgs par to, ka izdevumi tiek uzskatīti par ilgtspējas pasākumu izdevumiem – personāla vadītājs, struktūrvienības vadītājs, vadītājs vai grāmatvedis?

Lai uzņēmums nodrošinātu saliedēšanas pasākumus saviem darbiniekiem un nemaksātu par to nodokļus, ir jāievēro [likums “Par iedzīvotāju ienākuma nodokli”](#) (likums par IIN) un Uzņēmumu ienākuma nodokļa likums (UIN likums). Lai saliedēšanas pasākumu izdevumi būtu attaisnojami grāmatvedībā, ir jāievēro [Grāmatvedības likums](#) (GL).

Izdevumi jānodala

Saskaņā ar UIN likuma [8.panta](#) 4.daļu personāla ilgtspējas pasākumu izdevumi ir:

- izdevumi darbiniekiem paredzētu kolektīvu motivēšanas vai saliedēšanas pasākumu nodrošināšanai un citi izdevumi darbinieku kolektīva motivēšanai, ja šie labumi nav bijuši iekļauti fiziskās personas ar iedzīvotāju ienākuma nodokli (IIN) apliekamajā bāzē vai ja likumā par IIN šim ienākuma veidam ir noteikts atbrīvojums;
- izdevumi saistībā ar sociālās infrastruktūras objektiem, kas šī likuma izpratnē ir tādi objekti, kuri nav tieši saistīti ar maksātāja saimniecisko darbību un nav paredzēti dzīvesvietas nodrošināšanai darbiniekam:
 - darbinieku izmitināšanas izdevumi, ja darbs notiek arī nakts maiņās,
 - izdevumi par sportam, ēdināšanai un darbinieku bērnu pieskatīšanai paredzētajām telpām;

- darba koplīgumā paredzēto pasākumu izdevumi, kuri nav personificējami (piemēram, izdevumi par ikdienā nodrošināto tēju, kafiju u. c. dzērieniem un uzkodām).

Izdevumi par tēju, kafiju un uzkodām var attiekties arī uz reprezentācijas izdevumiem UIN likuma izpratnē, ja tie ir paredzēti klientiem un sadarbības partneriem. UIN likuma [8.panta](#) 6.daļa nosaka, ka *reprezentācijas izdevumi šā likuma izpratnē ir nodokļa maksātāja izdevumi:*

- *nodokļa maksātāja prestiža veidošanai un uzturēšanai sabiedrībā pieņemto standartu līmenī;*
- *darījumu partneru un sadarbības partneru uzņemšanai un maltīšu rīkošanai;*
- *par mazvērtīgiem priekšmetiem, kuri satur komersanta zīmolu un tiek izplatīti, lai popularizētu nodokļa maksātāju.*

Vai uzņēmumā iegādātā kafija, tēja, uzkodas attiecas uz personāla ilgtspējas pasākumu izdevumiem vai reprezentācijas izdevumiem, nosaka uzņēmuma vadība grāmatvedības organizācijas dokumentos.

Piemērs

Uzņēmums secina, ka 3 mēnešu laikā 30% no iegādātās kafijas patērē klienti un 70% – darbinieki. Grāmatvedības organizācijas dokumentos noteikts, ka kafijas iegādes izdevumi, pamatojoties uz kafijas piegādātāja rēķinu, tiek sadalīti: 30% – reprezentācijas izdevumi, 70% – personāla ilgtspējas pasākumu izdevumi.

Tas ir būtiski, jo reprezentācijas izdevumiem drīkst atskaitīt priekšnodokli 40% apmērā. Pievienotās vērtības nodokļa likums (PVN likuma) [100.pants](#) nosaka: *no valsts budžetā maksājamās nodokļa summas kā priekšnodoklis nav atskaitāmi 60 procenti no nodokļa par reprezentācijas vajadzībām iegādātajām precēm un saņemtajiem pakalpojumiem, kas saistīti ar publisku konferenci, pieņemšanu un maltīšu rīkošanu, kā arī reģistrētu nodokļa maksātāju reprezentējošu priekšmetu izgatavošanu.* Savukārt personāla ilgtspējas pasākumu izdevumiem priekšnodokli atskaitīt nedrīkst. PVN likuma [92.pants](#) nosaka, ka priekšnodokli drīkst atskaitīt apliekamo darījumu nodrošināšanai. Personāla ilgtspējas

pasākumu izdevumi nav preces vai pakalpojums ar nodokli apliekamu darījumu nodrošināšanai.

Bez nodokļa slazda

Ja uzņēmumam rodas tāda veida izdevumi, ir jāpārbauda, vai nerodas pienākums maksāt uzņēmumu ienākuma nodokli (UIN). UIN likuma [8.panta](#) 2.daļas 7.punkts nosaka, ka UIN jāmaksā par personāla ilgtspējas pasākumu izdevumiem, ja tie kopā ar reprezentācijas izdevumiem pārskata gadā pārsniedz 5% no iepriekšējā pārskata gada kopējās darbiniekiem aprēķinātās bruto darba samaksas, par kuru samaksātas valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas (VSAOI). Svarīgi atcerēties, ka tiek ņemtas vērā samaksātās VSAOI, nevis aprēķinātās.

Vai uzņēmumā iegādātā kafija, tēja, uzkodas attiecas uz personāla ilgtspējas pasākumu izdevumiem vai reprezentācijas izdevumiem, nosaka uzņēmuma vadība grāmatvedības organizācijas dokumentos

Tas nozīmē, ka katru gadu, nosakot 5% sliekšni, – summu, līdz kurai drīkst tērēt naudu reprezentācijai un personāla ilgtspējas pasākumiem, nemaksājot UIN – tiek ņemta vērā pagājušā gadā aprēķinātā darba samaksa (operāciju konts “Aprēķinātā darba samaksa”) un samaksātās VSAOI (bilances konts “Norēķini par VSAOI”, nevis operāciju konts “Aprēķinātās VSAOI”).

Piemērs

2025.gada sākumā uzņēmuma grāmatvede aprēķina, cik daudz naudas uzņēmums var tērēt reprezentācijas un personāla ilgtspējas pasākumu izdevumiem 2025.gadā, lai nebūtu jāmaksā UIN.

Aprēķins: (visu darbinieku bruto algas kopsumma par 2024.gadu + samaksātās VSAOI 2024.gadā) x 5%.

Dokumentos jābūt atrunātai kārtībai

Diemžēl ne UIN likumā, ne [Ministru kabineta noteikumos Nr.677](#) “Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma normu piemērošanas noteikumi” nav konkrēti noteikts, kādi tieši izdevumi klasificējami kā “izdevumi darbiniekiem paredzētu kolektīvu motivēšanas vai saliedēšanas pasākumu nodrošināšanai”. Tas nozīmē, ka

uzņēmuma vadītājam ir jānosaka un jāapraksta grāmatvedības organizācijas dokumentos, kādi pasākumi tiek organizēti darbiniekiem un kā tie tiek klasificēti kā personāla ilgtspējas pasākumi. Protams, tiklīdz šie pasākumi mainās, grāmatvedības organizācijas dokumenti jāpapildina.

Personāla ilgtspējas pasākumi var būt:

- Ziemassvētku balle (izdevumi par mūziku, telpu nomu, ēdināšanu);
- sporta aktivitātes: laivošana, pārgājiens (izdevumi par to rīkošanu, uzkodām);
- muzeja, kino apmeklējums (izdevumi par transportu, ieejas biļetēm);
- un citi pasākumi.

Darba koplīgumā var atrunāt, ka uzņēmumā tiek īstenoti personāla ilgtspējas pasākumi, un aprakstīt, kādi tie ir un kad tie notiek. Piemēram, katru gadu darbiniekiem tiek organizēta Ziemassvētku balle, vasarā pirms atvaļinājuma – ekskursija uz kādu no Latvijas pilsētām, Jāņu pasākums u. c.

Savukārt grāmatvedības organizācijas dokumentos jāapraksta kritēriji, pēc kuriem izdevumi tiek klasificēti kā personāla ilgtspējas pasākumu izdevumi, nevis kā darba devēja dotie labumi vai reprezentācijas izdevumi. Tāpat jānorāda, kā šāda veida izdevumi tiek atspoguļoti grāmatvedībā un kādos kontos (piemēram, operāciju kontā "Citi izdevumi"), lai gada beigās, sagatavojot gada pārskatu un gada UIN deklarāciju, pievērstu uzmanību šiem darījumiem. Jāapraksta arī kārtība, kādā tiek sekots līdz 5% sliekšnim (piemēram, tiek sagatavota "Excel" tabula, kur augšā ierakstīta summa, līdz kurai var nemaksāt UIN, tad izveidotas divas tabulas, viena – personāla ilgtspējas pasākumu izdevumi pa mēnešiem un otra – reprezentācijas izdevumi pa mēnešiem, un kopējā summa).

Likums nenosaka pienākumu sagatavot atskaites un citus dokumentus, kas pamato personāla ilgtspējas pasākumus. Pieredze rāda, ka gadījumos, kad kādiem izdevumiem nepiemēro nodokli, uzņēmumam jāspēj to pamatot. Šie pierādījumi varētu būt: rīkojums, personāla ilgtspējas pasākumu atskaite, izdevumu apliecinājošie dokumenti (čeki, kvīti u. c.) ar rekvizītiem, kas norādīti PVN likumā un GL. Grāmatvedības organizācijas dokumentos jābūt aprakstītam, kas sagatavo rīkojumu un personāla ilgtspējas pasākumu atskaiti, kas ir atbildīgs

par pasākumu rīkošanu un dokumentu iesniegšanu grāmatvedībā. Šo informāciju parasti iekļauj dokumentu apgrozījuma shēmā.

Kāpēc būtu vēlams to izdarīt? Pastāv smalka robeža starp darba devēja doto labumu darbiniekam (kam piemēro IIN un VSAOI, jo tas ir personificējams ienākums) un personāla ilgtspējas pasākumiem (kam nepiemēro IIN un VSAOI, jo nav personificējams ienākums, bet piemēro UIN).

Piemērs

Darba devējs apmaksā darbiniekiem abonementu sporta klubā. Vai šis ir personificējams darbinieka ienākums vai arī tie ir kolektīva saliedēšanas izdevumi. Sporta klubs identificē, kurš apmeklē sporta zāli. VID 2018.gada 7.decembrī ir sniedzis uzziņu 30.1-8.7/306225, kurā norāda, ka tāda veida izdevumus var klasificēt kā personāla ilgtspējas pasākumus.